

Lagutskottets yttrande

1986/87:4 y

om en tillfällig förmögenhetsskatt för
livförsäkringsbolag, m. m. (prop. 1986/87:61)

LU
1986/87:4 y

Till skatteutskottet

Skatteutskottet har begärt yttrande från lagutskottet över proposition 1986/87:61 om en tillfällig förmögenhetsskatt för livförsäkringsbolag, m. m. jämte eventuella motioner.

Med anledning av propositionen har väckts motionerna 1986/87:Sk135 av Karl Erik Eriksson och Ulla Tillander (fp och c), 1986/87:Sk136 av Carl Bildt, Bengt Westerberg och Karin Söder (m, fp och c), 1986/87:Sk137 av Margareta Gard och Mona Saint Cyr (m), 1986/87:Sk138 av Alf Svensson (c) och 1986/87:Sk139 av Lars Werner m. fl. (vpk). I motionerna Sk136, Sk137 och Sk138 yrkas avslag på propositionen. I motion Sk135 yrkas viss ändring av förslaget till lag om tillfällig förmögenhetsskatt på livförsäkringsbolag, understödsföreningar och pensionsstiftelser. Även i motion Sk139 (yrkande 2) yrkas viss ändring av förslaget om den tillfälliga förmögenhetsskatten.

Till lagutskottet har inkommit en skrivelse från Skattebetalarnas förening.

Lagutskottet har beslutat avge yttrande över det i propositionen framlagda förslaget till lag om tillfällig förmögenhetsskatt för livförsäkringsbolag, understödsföreningar och pensionsstiftelser. Lagutskottet får anföra följande.

I propositionen föreslås att en tillfällig skatt skall tas ut på förmögenhet i livförsäkringsbolag, understödsföreningar och pensionsstiftelser. Beskattningsunderlaget för dessa institutioner skall vara deras förmögenhet den 31 december 1986, till den del förmögenheten överstiger 10 milj. kr. Förmögenheten skall utgöras av värdet av den skattskyldiges tillgångar efter avdrag för finansiella skulder. Avdrag skall således inte medges för beräknade skulder till försäkringstagare eller motsvarande, för obeskattade reserver eller för eget kapital. Inte heller de tillgångar och skulder som har samband med återförsäkringar skall beaktas vid bestämmandet av förmögenheten. Endast förmögenhet som är hänförlig till livförsäkring skall beskattas. Skattesatsen skall bestämmas till 7 % av beskattningsunderlaget. På den förmögenhet i livförsäkringsbolag och understödsföreningar som är hänförlig till sådana kapitalförsäkringar vilkas avkastning beskattas i försäkringsbolagen skall dock skattesatsen utgå med 5 %.

Till grund för förslaget ligger realränteskatteskommitténs betänkande (Ds Fi 1986:18) Realränteskatt. I betänkandet redovisade kommittén en teknisk modell för en permanent realränteskatt på livförsäkringssektorn. I propositionen anges att den tekniska utformningen av lagförslaget i väsentliga

hänseenden baseras på realränteskatteskommitténs förslag. Vidare anges att skillnaden, bortsett från vissa ändringar i kretsen av skattskyldiga, främst består i att skatten enligt förslaget i propositionen kommer att erläggas under ett år i stället för årligen.

Utskottet konstaterar att förslaget i propositionen innebär att en del av den avkastning på tillgångarna i livförsäkringsbolag, understödsföreningar och pensionsstiftelser, som skall komma bl. a. försäkrings- eller förmånstagarna till godo, dras in till statsverket i form av en tillfällig förmögenhetsskatt. För försäkringsbolagens del innebär det att återbäringen på försäkringarna blir mindre än vad den eljest skulle ha blivit. Enligt 7 kap. 8 § försäkringsrörelselagen (1982:713) får ett försäkringsbolag inte ge försäkringstagare några utfästelser om återbäring i vidare mån än som följer av lagens regler om tilldelning av återbäring. Sistnämnda regler innebär att för livförsäkringsverksamhet skall fastställas grunder som bl. a. skall innehålla föreskrifter om hur tilldelning av återbäring skall ske.

Eftersom i försäkringsavtal således inte får göras några andra utfästelser om återbäring än att en eventuellt uppkommande sådan skall fördelas enligt grunderna för livförsäkringarna kan enligt lagutskottets mening förslaget i propositionen inte anses inkräkta på försäkringstagarnas rättigheter enligt försäkringsavtalet. Även från de synpunkter som lagutskottet i övrigt har att beakta anser utskottet att den föreslagna lagstiftningen får anses godtagbar. Varken i lagrådets yttrande över förslaget eller i de remissyttranden över realränteskatteskommitténs betänkande som avgivits av försäkringsinspektionen och företrädarna för försäkringsbranschen har heller anförts några civilrättsliga skäl mot lagstiftningen. Några sådana skäl har inte heller åberopats till stöd för avslagsyrkandena i motionerna. Lagutskottet lämnar alltså propositionen i aktuell del utan erinran.

Stockholm den 2 december 1986

På lagutskottets vägnar

Per-Olof Strindberg

Närvarande: Per-Olof Strindberg (m), Lennart Andersson (s), Owe Andréasson (s), Ulla Orring (fp), Martin Olsson (c), Inga-Britt Johansson (s), Allan Ekström (m), Bengt Kronblad (s), Inger Hestvik (s), Bengt Harding Olson (fp), Gunnar Thollander (s), Marianne Karlsson (c), Berit Löfstedt (s), Ewa Hedkvist Petersen (s) och Ewy Möller (m).

Avvikande mening

Per-Olof Strindberg (m), Ulla Orring (fp), Martin Olsson (c), Allan Ekström (m), Bengt Harding Olson (fp), Marianne Karlsson (c) och Ewy Möller (m) anser att den del av utskottets yttrande på s. 2 som börjar med "Utskottet konstaterar" och som slutar med "utan erinran" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening är det en självklarhet att avtal och andra rättshandlingar inom civilrättens område mellan enskilda rättssubjekt ingås i

hägnet av rättsordningen och att denna rättsordning i sin tur vilar på den konstitutionella rätten. Ingrepp i denna rätt, som går ut på att under beteckningen skatt överföra kapital från en grupp enskilda till staten, kan därför få konsekvenser för den enskildes rättstrygghet som enligt utskottet icke är godtagbara. Redan på denna grund bör propositionen avslås.

Den föreslagna skatten är avsedd att "drabba en del av värdetillväxten" hos de skattskyldiga (prop. s. 25) varmed menas återbäringskapitalet hos livförsäkringsbolagen. Detta återbäringskapital är av fundamental betydelse för försäkringstagarna.

Enligt ITP-planen – för att hämta ett exempel från arbetsmarknadsförsäkringarnas område – skall nämligen det hos SPP uppkomna återbäringskapitalet användas till att värdesäkra pensionsåtaganden enligt nämnda plan, dvs. bl. a. ålders- och familjepension.

Att återbäringskapitalet – som skapas bl. a. genom att den effektiva räntan är högre än vad som motsvarar inflationen – skall användas för att "bibehålla pensionskraften" följer av SPP:s grunder som fastställts av försäkringsinspektionen i enlighet med lagen om försäkringsrörelse. Ett bibehållande av pensionskraften innebär att pension enligt ITP-planen i fråga om värdebeständighet blir likvärdig med allmän tilläggspension (ATP).

Utfästelse om pension får visserligen enligt lagen om försäkringsrörelse ej innehålla åtagande från försäkringsbolagets sida att lämna återbäring till försäkringstagaren. Detta förbud – som närmast tar sikte på att "motverka osakliga utfästelser i ackvisitionen om framtida återbäring" (Appeltofft och Hahn, Kommentar till försäkringsrörelselagen s. 108) – ändrar å andra sidan icke det faktum att återbäringskapitalet är accessoriskt till de inbetalade premiebeloppen och alltså lagligen tillkommer försäkringstagarna. Att det förhåller sig så har varit en grundläggande och självklar förutsättning vid försäkringsavtalens tillkomst. Genom att den föreslagna såsom skatt betecknade indragningen av kapitaltillgångar tar sikte på återbäringskapitalet kommer förfarandet – på sätt framhållits av hovrätten för Västra Sverige – rent faktiskt att *ingripa i de avtal som träffats mellan försäkringstagarna och försäkringsbolagen*. Enligt utskottet – som dessutom anmärker att försäkringsbolagen inte anser sig ha förmåga att uppfylla kravet på att "skatten i slutänden drabbar de enskilda enligt objektiva och rättvisa grunder" – skulle propositionen sålunda rubba de anspråk på värdesäkring som försäkringstagarna enligt sedvänja hittills kunnat förvänta sig. Propositionen strider således mot gällande försäkringsavtalslag eller i vart fall dess grunder och bör för den skull avslås även på denna grund.

